

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 30 · MATURA USTNA 2027–2028

LALKA · KONTEKST: CIERPIENIA MŁODEGO WERTERA

ON NIE KOCHAŁ. ON PLANOWAŁ

Pytanie jawne 30: „Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania? Omów zagadnienie na podstawie Lalki Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: Cierpienia młodego Wertera Goethego.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Uczucie może dać człowiekowi energię do wielkich rzeczy.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Lalka” pokazuje, że miłość może być zapalnikiem wielkich działań, ale niszczy, gdy człowiek kocha własne wyobrażenie i podporządkowuje mu całe życie.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Wokulski i Werter ostrzegają przed uczuciem, które załama drugiego człowieka i odbiera życie poza relacją.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

1. Postaw tezę: Czy trzeba wybrać tylko jedną odpowiedź: miłość pomaga albo niszczy?
2. Pokaż siłę motywującą: Co Wokulski robi, by zbliżyć się do świata Izabeli? Wskaż konkretne przedsięwzięcie.
3. Nie pomiń innych ludzi: Dlaczego nie wolno całej aktywności Wokulskiego wyjaśnić chęcią przypodobania się Izabeli?
4. Nazwij idealizację: Co Wokulski widzi w Izabeli, a czego długo nie chce zobaczyć?
5. Wyjaśnij scenę w pociągu: Co Wokulski odkrywa i co dzieje się później?
6. Dodaj kontekst Wertera: Co łączy Wertera z Wokulskim, a czym różnią się zakończenia ich historii?

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy trzeba wybrać tylko jedną odpowiedź: miłość pomaga albo niszczy?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Nie. Los Wokulskiego pozwala pokazać oba skutki. Uczucie daje mu impuls do działania, a idealizacja i podporządkowanie całego życia jednej relacji przyczyniają się do kryzysu.

2. Pokaż siłę motywującą — Co Wokulski robi, by zbliżyć się do świata Izabeli? Wskaż konkretne przedsięwzięcie.

KIERUNEK ODPOWIEDZI Prowadzi interesy podczas wojny bułgarskiej i zdobywa duży majątek. Rozwija działalność handlową, wchodzi w kontakty z arystokracją. Miłość uruchamia jego ambicję, choć nie jest jedyną cechą, która nim kieruje.

3. Nie pominiń innych ludzi — Dlaczego nie wolno całej aktywności Wokulskiego wyjaśnić chęcią przypodobania się Izabeli?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Pomaga potrzebującym, między innymi Wysockiemu i Mariannie, i interesuje się biedą Powiśla. Powieść pokazuje jego wrażliwość społeczną. Motywacje bohatera są złożone.

4. Nazwij idealizację — Co Wokulski widzi w Izabeli, a czego długo nie chce zobaczyć?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Tworzy jej obraz niemal doskonałej ukochanej. Pomija sygnały, że Izabela patrzy na niego z dystansem i że różnią się oczekiwaniami. Do kryzysu przyczyniają się także podziały klasowe i jego własne wybory.

5. Wyjaśnij scenę w pociągu — Co Wokulski odkrywa i co dzieje się później?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Słyszy rozmowę Izabeli ze Starskim i uświadamia sobie rozbieżność między wyobrażeniem o niej a rzeczywistością. Wysiada, później w kryzysie kładzie się na torach. Dróżnik Wysocki ratuje mu życie. Nie przypisuj Izabeli wyłącznej odpowiedzialności za jego stan.

6. Dodaj kontekst Wertera — Co łączy Wertera z Wokulskim, a czym różnią się zakończenia ich historii?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Werter kocha Lotę związaną z Albertem i nie umie ułożyć życia poza niespełnionym uczuciem. Umiera śmiercią samobójczą. Wokulski zostaje uratowany, a jego późniejszy los pozostaje w powieści niejednoznaczny.